

FORNYINGSPROCESS I IOGT

Sentralstyret foreslår i arbeidsplanen for neste periode at det frem mot neste landsmøte skal gjennomføres en prosess i organisasjonen der målet er å fremme et forslag til landsmøtet 2025 til hvordan organisasjonen skal se ut i fremtiden. Til dette landsmøtet foreligger det også forslag fra IOGT Region Sør-Norge med innspill til en slik prosess.

Sentralstyret gjennomførte 23. april et kontaktmøte med representanter for alle regioner. På S-møte 17 3. mai vedtok sentralstyret på bakgrunn av tilbakemeldinger på møtet følgende som utgangspunkt for en fornyingsprosess i organisasjonen.

Vedtaket legges frem til informasjon på landsmøtet hvor landsmøtet får mulighet til å komme med innspill til den videre diskusjonen. Dette erstatter også den innstillingen som sentralstyret har gitt til region Sørs forslag.

FORNYING AV IOGT

Utgangspunkt for vår virksomhet er at IOGT skal ha en viktig funksjon i samfunn. Det er ingen forutsetning for det at vi er en kjempeorganisasjon som for 100 år siden, men jo flere medlemmer og andre frivillige vi har desto større er mulighetene for å få gjort en god jobb.

For å gjennomføre en god prosess er det viktig at organisasjonen er samstemt om en situasjonsbeskrivelse og en problemforståelse om hva det er i dag som hindrer oss i å ha den rollen i samfunnet som vi ønsker.

Formål for prosessen har som mål å fornye organisasjonen frem mot vårt 150-årsjubileum i 2027. Det skal utvikles en klar og realistisk plan for organisasjonen som adresserer de utfordringene som situasjonsbeskrivelsen beskriver. Målet er å skape en organisasjon som står bedre rustet i fremtiden til å påvirke ruspolitikken, bidra til forebygging av rusproblemer og engasjere flere mennesker til å delta i arbeidet.

Det utarbeides til landsmøtet en situasjonsbeskrivelse og noen spørsmål sentralstyret mener det er viktig å få tilbakemelding på. Denne sendes ut på en bred høring i organisasjonen. På bakgrunn av denne situasjonsbeskrivelsen og tilbakemeldinger fra organisasjonen lages det i løpet av 2. halvår 2023 et mandat for prosessen videre.

ORGANISERING OG ANSVAR

Det er viktig at hele organisasjonen, og alle nivåer involveres i arbeidet frem mot neste landsmøtet. Det må være en målsetning å komme frem til tiltak og forslag som medlemmene føler et eierskap til, og som kan gjennomføres ganske raskt etter 2025.

Sentralstyret og generalsekretær leder prosessen. Det settes ned et utvalg av folk fra hele organisasjonen som kan gjennomføre utredningsarbeidet. Det kan settes ned arbeidsgrupper for spesielle spørsmål som skal tas opp. Styreleder leder utvalget.

I tilknytning til dette kan det settes ned referansegrupper som møter jevnlig for å komme med sine innspill. Her bør det være mennesker med både kort og lang fartstid i organisasjonen.

Medlemmer i organisasjonen engasjeres også gjennom høringer og medlemsmøter for å få tilbakemeldinger.

Det bør også tas kontakt med organisasjoner som har gjennomført et lignende arbeid som oss, eller som kan vise til gode resultater. Spesielt er et viktig å følge med i prosessen i Sverige hvor det diskuteres en sammenslåing mellom IOGT-NTO, UNF, Junis og NSF.

Det kan leies inn eksterne konsulenter for å gjennomføre deler av arbeidet, men det vil i så fall være viktig å gjøre en klar bestilling.

Til slutt er det viktig at det utviklingsarbeidet som allerede skjer ikke stanser opp på grunn av denne prosessen. Arbeidet med å rekruttere medlemmer og tillitsvalgte, bygge opp ny lokal aktivitet og utvikle organisasjonen må fortsette også i neste periode.

SITUASJONSBESKRIVELSE

I dag står IOGT i en kritisk situasjon. Utfordringene er flere.

Vi ser et dramatisk fall i lokale enheter, og det er vanskelig å få tillitsvalgte på alle nivåer. Mens vi for 10 år siden kunne rapportere opp mot 70 avdelinger er det i dag neppe flere enn 30 som kan kalles aktive. De fleste av disse har ikke jevnlige møter. Å spå om fremtiden er vanskelig, men med dagens utvikling er det vanskelig å se at flere enn 4-5 av disse vil overleve de neste ti årene. Dette handler om alderssammensetningen blant de aktive medlemmene, som er til dels betydelig høyere enn gjennomsnittsalderen i organisasjonen ellers. Gjennomsnittsalderen i organisasjonen er 70 år.

Uten tillitsvalgte eller ressurspersoner lokalt klarer vi ikke å holde oppe organisasjonsapparatet. At vi ikke klarer å drifte organisasjonen vi har gjør også at demokratiet forvitrer og at det legges mindre vekt på de formelle prosessene i organisasjonen. At vi blir et stadig mindre antall mennesker som er villige til å ta verv eller delta i utviklingen av organisasjonen gjør også at vi blir mer sårbare.

Vi har de siste 40 årene laget mange planer for utvikling av medlemsorganisasjonen, og utviklet modeller for lokalt arbeid. Felles for alle disse er at gjennomføringsevne har vært liten. I 30 år har vi for eksempel forsøkt å få på plass lokale rusmiddelpolitiske grupper av et eller annet slag. Vi har fortsatt ikke en eneste, ikke engang talspersoner. For mange er ensidig opptatt av sitt eget arbeid og viser liten forståelse og engasjement for helhetlige utfordringer og løsninger for organisasjonen. Organisasjonen henger ikke sammen, og arbeidsplaner som enstemmig vedtas på landsmøtet følges i liten grad opp i regionene og lokalledd.

Selv om antallet enheter har gått ned har vi holdt medlemstallet stabilt det siste årene. Pr. 31.12.2022 er vi 2527 betalende medlemmer, en økning fra 2021 på 194. For 17 år siden i 2006 var 2587 betalende.

I mellomtiden har tallet gått både opp og ned, og når vi ser på fordelingen på regioner ser vi at det har skjedd en stor endring i hvor medlemmene bor

	2006	2022
Region Nord	113	83
Region Midt	468	1011
Region Vest	781	578
Region Sør	651	400
Region Øst	574	453

De siste 15 årene har vi vervet 7119 medlemmer, hvorav 1737 fortsatt er i organisasjonen, det er altså 2/3-deler av dagens medlemsmasse som er vervet siste 15 år. 1497 er vervet siste 10 år. Uten aktiv

verving hadde vi ligget rundt 1200 medlemmer i dag. Gjennomstrømmingen av medlemmer er lavere nå enn den var for noen år siden, som er positivt.

Av de 2527 medlemmene vi hadde i 2022 så står 895 tilsluttet en lokal avdeling, mens 1632 står registrert i et område. Av de 23 områdene vi har på papiret kan vi neppe regne flere enn 8 som aktive. Vi har i dag en organisasjonsstruktur som ikke er tilpasset arbeidet vi gjør, og involverer en liten andel av medlemmene.

Selv om vi flere år vokser i medlemstall, vokser vi ikke i engasjement i medlemsmassen. Ser vi på hvem som utgjør tillitsvalgte består den i all hovedsak av den tredjedelen av medlemsmassen som ble medlemmer for mer enn 15 år siden. Ser vi på lokale tillitsvalgte er gjennomsnittsalderen sannsynligvis nærme eller over 80 år.

Vi har fortsatt store ressurser i organisasjonen, mye takket være hus som er solgt. Fortsatt eier vi helt eller delvis rundt 25 eiendommer.

IOGT sentralt har 14 252 422.- i fri egenkapital etter at vi de siste årene har gått med gode overskudd. I fonds med egne regler står det 13 973 870.-. Mest står i utviklingsfondet, som er delt i et disposisjonsfond på 3 795 457.- og bundet grunnkapital på 9 172 878.-

De fem regionene har til sammen 24 827 745.-. I tillegg et fond i region øst med egne vedtekter som har en kapital på 15 184 295.-

Områdene har til sammen 24 827 745.- Rundt 20 millioner står i et område alene.

Avdelinger har til sammen 69 199 152.-

Til sammen har vi 160 743 537.- i bank, Sober kapital¹ eller andre fonds. Vi har altså store ressurser i organisasjonen som ikke brukes, og vi bruker en god del av ressursene våre på oppgaver som ikke bringer oss noe fremover.

Vi har fått flere ansatte, de fleste ansatt i prosjekter og tiltak som det søkes prosjektmidler til. Antallet årsverk i 2022 var på 32,5. IOGT sentralt hadde i 2022 en omsetning på litt over 38 millioner, 27 millioner av dette var statstilskudd.

Vi gjennomførte i 2022 en kjennskapsundersøkelse. Den viste at 49 (30)² % aldri har hørt om oss, mens 27 (27) % har hørt navet, men kjenner ikke til oss. 21 (27) % kjenner litt til oss, 2 (12) % kjenner godt til oss, og 0 (1) % kjenner svært godt til oss. Den samme undersøkelsen viste imidlertid god støtte for at sakene vi arbeider med er viktig, og at det er viktig at det finnes organisasjoner som IOGT. 19 % svarte at organisasjoner som IOGT skal ha svært stor betydning, 36 % svarte ganske stor betydning, 21 % noe betydning, 3 % liten betydning og 1 % liten betydning.

¹ Verdier i fonds er her satt til innløsningspris, noe som kan endre seg. I Sober kapital er den for tiden 11 000 pr. aksje.

² Tall i parantes viser svar på tilsvarende spørsmål i en undersøkelse fra 1995.

Etter sentralstyrets mening har vi et navn som er vanskelig å huske for mennesker som ikke har noen kjennskap til oss, og historiske begreper som godtemplar, som vi fortsatt forbindes med, skaper forvirring om hva slags organisasjon vi faktisk er og hva vi står for.

Ser vi på rusfeltet ellers har det kommet inn organisasjoner med ønske om liberalisering av politikk som dominerer på sosiale medier, som jobber godt både i påvirkningsarbeidet og med organisasjonsutvikling, og som også har fått gjennomslag langt inn i de politiske miljøene. Lignende organisasjoner som oss sliter generelt, og vår rolle som politiske pådrivere har gradvis blitt redusert.

Vi er fortsatt blant de som får størst tilskudd fra offentlige myndigheter, men det er flere som konkurrerer om midlene. Det er også en tendens både at ruspolitikk blir handlende om narkotikapolitikk (ikke alkoholpolitikk, fokus rettes mer på skadereduserende tiltak enn de universelle forebyggingstiltakene og rusfeltet som et eget felt vannes ut.

SPØRSMÅL

Hva mener du/dere om denne situasjonsbeskrivelsen. Er dere enige i den, eller er det noe dere mener ikke stemmer? Er det noe dere savner som burde være med?

Hva oppfatter du/dere er IOGTs formål/samfunnsoppdrag? På hvilken måte mener du/dere at vi best virkeliggjør dette?

Hvilke spørsmål mener dere er viktig å ta med i et arbeid for å fornye organisasjonen? Er det noe dere mener ikke bør diskuteres?